

REGIMENTUL 1 GERMAN DE INFANTERIE DIN CADRUL ARMATEI REPUBLICII DEMOCRATICE MOLDOVENEȘTI (1917-1918)

Conf. univ.dr. Anatolie LEȘCU

Academia Militară „Alexandru cel Bun”, Chișinău

Accelerarea afirmării identității naționale a fost una dintre consecințele dezmembrării Imperiului Rus, în anul 1917. Basarabia, înstrăinată abrupt de Moldova în urmă cu aproape un secol, își regăsea acum locul, prin desprinderea totală de Rusia. Astfel, la 27 octombrie 1917, a fost proclamată autonomia Basarabiei. În același timp, a fost creat Sfatul Țării, cu atribuții legislative.

În sudul Basarabiei anului 1917, exista o situație dezastruoasă, generată de numeroasele acte de vandalism și de dezorganizare provocate de sovietizarea regiunii. În scopul stabilizării unei situații pașnice în zonă, coloniștii germani, aliindu-se moldovenilor în lupta lor împotriva țarismului, s-au organizat în detașamente, patrulând prin localități.

Deși a avut o istorie scurtă din punct de vedere temporal, Regimentul 1 german de infanterie din cadrul Armatei Republicii Democratice Moldovenești și-a pus amprenta asupra menținerii ordinii, a pazei bunurilor materiale și, nu în ultimul rând, în lupta cu anarhia.

Cuvinte-cheie: Sfatul Țării, unități moldo-germane, emancipare națională, coloniști germani, armată regulată.

INTRODUCERE

Actul Unirii din 27 martie (9 aprilie) 1918, votat de Sfatul Țării, era expresia voinței populației autohtone de a pune capăt ocupației ruse. Lupta de emancipare națională a moldovenilor era privită cu simpatie și susținută de reprezentanții altor etnii conlocuitoare, printre care un loc de frunte îl ocupau etnicii germani din Basarabia. După anexarea Basarabiei, în 1812, numărul lor crește constant, de la 6.412 oameni, în anul 1826, la 9.000 în anul 1846, 35.501 în anul 1861 și 93.422 în anul 1940¹. Datele recensământului populației Imperiului Rus din 1897 atestau, în Basarabia, 58.106 etnici germani, ceea ce reprezenta 3,5% din numărul total al populației regiunii².

Începând cu anii '80 ai secolului al XIX-lea, germanii, ca și alte naționalități, erau supuși unui masiv proces de rusificare, limba maternă fiind exclusă din învățământ în școlile coloniștilor germani³. Datorită acestui fapt, coloniștii germani au devenit aliații naturali ai moldovenilor în lupta lor împotriva țarismului, care a luat amploare odată cu revoluția rusă din februarie 1917. Interesele naționale ale nemților erau reprezentate în Sfatul Țării de doi deputați – Philipp Almendinger și Roberth von Loesch.

Lupta de emancipare națională a moldovenilor era privită cu simpatie și susținută de reprezentanții altor etnii conlocuitoare, printre care un loc de frunte îl ocupau etnicii germani din Basarabia.

ORGANIZAREA ȘI CONDUCEREA UNITĂȚILOR MOLDO-GERMANE

Situația politică din regiune, și așa destul de încordată, s-a agravat simțitor odată cu formarea, la 21 noiembrie 1917, a Sfatului Țării. Acest organ național și-a asumat actul guvernării în regiune. Guvernul bolșevic instalat la Petrograd a luat decizia de a sovietiza regiunea prin lovitura armată cu ajutorul gărzilor roșii și a unităților bolșevizate ale armatei ruse. Pentru aceasta era nevoie de a destabiliza situația

¹ E. Ploșnița, *Coloniștii germani în Basarabia*. În *Akados*. Revista de știință, inovare, cultură și artă, Chișinău, nr. 1 (20), 2011, p. 128.

² L. Prisac, *Învățământul minorităților naționale prin prisma comunității armene de la Basarabia țaristă la Basarabia românească*. În *Țara Bârsei*. Revista de cultură, Brașov, 2014, p. 437.

³ E. Ploșnița, *op. cit.*, p. 128.

Trupele moldo-germane trebuie să fie completate exclusiv numai de către nemți – coloniști locali, excepția constituind corpul de ofițeri, a căror lipsă în rândul germanilor locali putea fi înlocuită cu etnicii germani din alte regiuni ale Rusiei.

social-politică prin intermediul unor emisari special pregătiți și trimiși din Petrograd în Basarabia. Datorită activității acestor persoane, întreg teritoriul dintre râurile Nistru și Prut era cuprins de un val imens de anarhie, omoruri și jafuri. Unda de teroare nu a ocolit și sudul Basarabiei. Pentru a pune capăt acelei stări de lucruri, coloniștii germani se organizau spontan în mici detașamente și patrulau în localități, luptând cu răufăcătorii. Această inițiativă a fost susținută de conducerea Sfatului Țării, care l-a împuternicit pe Robert von Loesch, membru al Sfatului Țării și al Consiliului Militar al Sfatului Țării, cu elaborarea regulamentului privind organizarea, completarea și conducerea unităților moldo-germane ale Republicii Moldovenești, fiind desemnat în calitate de Comisar al acestor unități. Regulamentul prevedea crearea unor unități militare speciale ale germanilor din Basarabia subordonate Directoratului General pe probleme militare și maritime, în scopul de a menține ordinea, paza bunurilor materiale și lupta cu anarhia.

Alt punct al acestui regulament stipula că trupele moldo-germane trebuie să fie completate exclusiv numai de către nemți – coloniști locali, excepția constituind corpul de ofițeri, a căror lipsă în rândul germanilor locali putea fi înlocuită cu etnicii germani din alte regiuni ale Rusiei. Totodată, era stipulat faptul că toate unitățile moldo-germane vor alcătui o mare unitate militară de mărimea unei brigăzi, comandantul brigăzii bucurându-se de drepturi similare unui comandant de divizie⁴.

Începând cu ziua de 11 decembrie 1917, organizarea unităților germane din cadrul armatei regulate a Republicii Moldovenești ia o întorsătură practică. În această zi, în ziarul „Голос Бессарабии” („Vocea Basarabiei”) este publicat un anunț în care publicului larg îi este adus la cunoștință că, „la Chișinău, în baza hotărârii Sfatului Țării, se începe procesul creării unităților (batalioanelor) nemților basarabeni, compuse din detașamente mobile dotate cu autobuse înarmate cu mitraliere pentru a lupta cu anarhia și pogromuri. Cancelaria unităților se afla în casa lui Volkenberg de pe strada Aleksandrovșcaia, colț cu strada Spitalelor (bulevardul Ștefan cel Mare, colț cu strada T. Ciorba)”⁵.

⁴ Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare, ANRM), f. 1725, inv. 3, d. 165, f. 19-19 verso.

⁵ ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 26, f. 8-8 verso.

Regimentul 1 German de Infanterie din cadrul Armatei Republicii Democratice Moldovenești (1917-1918)

În același timp, comandantul unităților moldo-germane a fost numit generalul-maior baron Alexander von Heyking⁶. Planurile liderilor germani prevedeau înființarea unui detașament de cavalerie în număr de 300 de oameni, 2 regimente de artilerie și o baterie de artilerie pentru care au cerut eliberarea din depozitele armatei a VI-a ruse a 300 de cai echipați cu completul de harnașament și armament pentru 300 de cavaleriști, 30.000 de cartușe, 6 tunuri de câmp de 76,2 mm cu 300 de lovituri, 32 de mitraliere cu 256 de bande de luptă, 3.000 de puști cu 100.000 de cartușe pentru ele, piese inginerești pentru 2 regimente și echipament pentru 50.000 de persoane⁷.

Casa lui Volkenberg, unde se afla cancelaria unităților germane de pe strada Aleksandrovscaia, colț cu strada Spitalelor (bulevardul Ștefan cel Mare, colț cu strada T. Ciorba)

Primul dintre numărul unităților preconizate pentru formare a fost *Regimentul 1 moldo-german de infanterie*. Procesul constituirii regimentului a fost unul destul de anevoios. Nu este clară data creării regimentului. Cunoaștem faptul că, la ședința comună a etnicilor germani a ținutului Akkerman (Cetatea Albă) și Comitetul Național german din 24 ianuarie 1918, sub președinția Comisarului von Loesch, s-a luat hotărârea de a forma Regimentul 1 german de infanterie

Planurile liderilor germani prevedeau înființarea unui detașament de cavalerie în număr de 300 de oameni, 2 regimente de artilerie și o baterie de artilerie pentru care au cerut eliberarea din depozitele armatei a VI-a ruse a 300 de cai echipați cu completul de harnașament și armament pentru 300 de cavaleriști și 30.000 de cartușe.

⁶ *Ibidem*, f. 1.

⁷ *Ibidem*, f. 44 verso.

Toate încercările de a mări numărul efectivului din rândul populației germane din sudul Basarabiei nu s-au încununat cu succes, numărul ostașilor rămânând constant pe întreaga durată a existenței unității, care a fost desființată în luna martie 1918.

cu dispunerea în orașul Chișinău⁸. Dar, la 27 decembrie 1917, Robert von Loesch se adresează către Directoratul Militar cu cererea de a desemna în funcția de comandant de regiment pe locotenent-colonelul Serghei Grünberg⁹. În scurt timp, au fost elaborate statele unității, care includeau conducerea unității, un batalion de infanterie compus din 4 companii și o companie de asigurare¹⁰. Către începutul anului 1918, regimentul număra în rândurile sale 10 ofițeri, un angajat civil, 44 de ostași și 30 de cai¹¹. Toate încercările de a mări numărul efectivului din rândul populației germane din sudul Basarabiei nu s-au încununat cu succes, numărul ostașilor rămânând constant pe întreaga durată a existenței unității, care a fost desființată în luna martie 1918. Numărul mic al trupei a permis ca unitatea, în componența sa deplină, să fie încazernată la Orfelinatul Balș din Chișinău, împreună cu alte structuri ale armatei moldovenești¹².

Clădirea Orfelinatului Balș de pe strada Lăpușeanu 2, unde își avea sediul Regimentul de infanterie moldo-german

Dintre ofițerii regimentului îi putem enumera pe: locotenent-colonelul Serghei Grünberg – comandantul regimentului, locotenent-colonelul Alexander Lange – locțiitor comandant gospodărie (logistică),

⁸ ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 15, f. 59.

⁹ ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 26, f. 31.

¹⁰ ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 14, f. 42 verso.

¹¹ *Ibidem*, f. 3 verso.

¹² ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 15, f. 51.

ștab-căpitanul Peter August Schlichenmaer – comandant batalion, praporcicul (ajutor sublocotenent) Michael Wilhelm Steinert – comandant 1 companie, praporcicul (ajutor sublocotenent) Wilhelm Ivan Zweigardt – comandant companie 2, praporcicul (ajutor sublocotenent) Vsevolod Richard von Prüssing – comandant compania 3, praporcicul (ajutor sublocotenent) Nicolai Ivan Beloborodov – casierul regimentului, praporcicul (ajutor sublocotenent) Adolf Grossberg – comandant compania 4, porucicul (locotenent-major) Ciastek – comandant companie asigurare¹³. Dat fiind faptul că, începând cu ziua de 7 (20) februarie 1918, comandantul regimentului, locotenent-colonelul Serghei Grünberg, nu s-a prezentat la serviciu, el a fost destituit din funcția ocupată și înlocuit cu locotenent-colonelul Alexander Lange¹⁴. Începând cu luna martie 1918, a demarat procesul de desființare a regimentului din lipsă de efectiv și costuri mari de întreținere, care se ridicau la 37.000 de ruble lunar¹⁵.

A doua unitate înființată a fost *Divizionul călăreț* din capitala coloniilor germane – localitatea Tarutino. Comandantul divizionului era numit rotmistrul (maior) von Miller, care, începând cu ziua de 24 ianuarie 1918, a inițiat procesul înscrierii efectivului în unitatea sa, care, conform statelor, avea să fie format din 65 de persoane¹⁶. Pentru a completa acest divizion, din cadrul regimentului 1 moldo-german de infanterie i-a fost transferat un camion, o mitralieră, 50 de puști, 3 lăzi cu muniție, 1 bucătărie de companie, 5 trăsură, 10 cai și 50 de complete de echipament¹⁷. Cu scopul de a ajuta comandantul unității în completarea divizionului, la fața locului a fost delegat praporcic (ajutor sublocotenent) Vsevolod Richard von Prüssing, care a desfășurat o activitate de propagandă și agitație în rândul coloniștilor germani¹⁸. Totuși, se pare că rezultatele agitației nu erau tocmai reușite, deoarece, începând cu luna martie, liderii mișcării germane din Republica Moldovenească au trecut la o altă formă de construcție militară.

¹³ *Ibidem*, f. 1.

¹⁴ ANRM, f. 1725, inv. 3, d. 26, f. 133.

¹⁵ *Ibidem* f. 38.

¹⁶ *Ibidem*, f. 68.

¹⁷ *Ibidem*, f. 96 verso.

¹⁸ *Ibidem*, f. 98.

Constatând eșecul creării unităților regulate, s-a recurs la formarea unităților paramilitare cu caracter milițienesc, cu scopul de a asigura ordinea interioară în localitățile germane. Pentru aceasta, ținuturile din sudul Basarabiei au fost divizate pe 8 raioane, a căror populație, în mod obligatoriu, constituia 8 detașamente de miliție.

Constatând eșecul creării unităților regulate, s-a recurs la formarea unităților paramilitare cu caracter milițienesc, cu scopul de a asigura ordinea interioară în localitățile germane. Pentru aceasta, ținuturile din sudul Basarabiei au fost divizate pe 8 raioane, a căror populație, în mod obligatoriu, constituia 8 detașamente de miliție. Detașamentul pedestru nr. 1 cuprindea în aria sa localitățile din ținuturile Chișinău și Bender (Tighina). În aria detașamentului pedestru nr. 2 intrau toate coloniile din ținutul Cahul. Efectivul detașamentului pedestru nr. 3 era alcătuit din nemții ocoalelor Malojaroslawetz, Tarutino și Krasna, detașamentul pedestru nr. 4 din populația ocoalelor Klöstitz, detașamentul pedestru nr. 5 de către populația din ocoalele Arzis, Paris și Teplitz; detașamentul pedestru nr. 6 din ocoalele Sarata, Kulevitz, Plahteev; detașamentul pedestru nr. 7 – Postal, Divizia, Bairamcea, Turlaca și detașamentul pedestru nr. 8 – localitățile din ocoalele Nadejda, Talmază și altele învecinate¹⁹.

Începând cu 19 martie 1918, în fiecare detașament a fost numiți instructori militari, ofițeri ai fostului Regiment 1 german de infanterie sub comanda generală a locotenent-colonelului Lange. În detașamentul nr. 1, cu sediul în localitatea Emmental, instructor a fost numit ajutor sublocotenent Steinart, în detașamentul nr. 2 – ajutor sublocotenent Zweigardt, în detașamentul nr. 3, cu sediul la Malojaroslawetz, ajutor sublocotenent Miller, detașamentul nr. 4 – ajutor sublocotenent Grossberg, detașamentul nr. 6, cu sediul la Sarata, ajutor sublocotenent Bachman, detașamentul nr. 7 – ajutor sublocotenent von Prüssing. Detașamentele nr. 5 și nr. 8 nu au fost completate cu instructori din cauza lipsei ofițerilor. La Tarutino, divizionul existent a fost transformat în detașamentul de miliție călare, sub comanda rotmistrului von Miller, căruia i s-a mai adăugat podporucicul (locotenentul) Kist și ajutor, sublocotenentul Beloborodov. Existența acestor detașamente, ca și a unităților regulate germane a fost de scurtă durată, ele fiind desființate după actul Unirii.

*

Existența, în cadrul armatei regulate a Republicii Democratice Moldovenești, a unităților germane reprezintă un episod scurt, din perspectivă temporală, dar semnificativ în lupta comună a românilor basarabeni și a etnicilor germani pentru emancipare națională

¹⁹ *Ibidem*, f. 136 verso.

Împotriva șovinismului velicorus și a ideologiei comuniste. *Regimentul 1 moldo-german de infanterie* a fost un exemplu de abnegație și solidaritate demonstrat de către cei doi aliați în efortul lor împotriva stăpânirii țariste.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ***, Arhiva Națională a Republicii Moldova.
2. L. Prisac, *Învățământul minorităților naționale prin prisma comunității armene de la Basarabia țaristă la Basarabia românească*, în *Țara Bârsei*, Revista de cultură, Brașov, 2014.
3. E. Ploșnița, *Coloniștii germani în Basarabia*, în *Akademos*, Revista de știință, inovare, cultură și artă, Chișinău, nr. 1 (20), 2011.